

**ПРЕПОРЪКИ НА ВКБООН ЗА 2025 г.
за председателствата на Полша и Дания
на Съвета на Европейския съюз (ЕС)**

Миграцията и убежището остават основни теми в националната и регионалната политика в целия ЕС. Предстоящите председателства на Полша и Дания на Съвета на ЕС ще играят важна роля в насочването на гържавите членки към съгласуване на националните им системи за убежище с Пакта за миграцията и убежището. Едновременно с това те ще следят усилията за укрепване на миграционните партньорства на ЕС с трети страни, с цел подобряване на управлението на миграцията. С оглед на това, че председателства съвпадат с нови ръководства и в Европейската комисия, и в няколко гържави членки, съществуват възможности за разработване на нови подходи за по-добро управление на границите, по-ефективна обработка на пристигащите и ефективно връщане на тези, чиито молби за убежище са окончателно отказани.

Освен това, с началото на преговорите за Многогодишната финансова рамка (МФР) 2028–2034, осигуряването на достатъчно ресурси за справяне с принудителното разселване чрез хуманитарна помощ, подкрепа за развитие и инвестиции от частния сектор ще бъде от ключово значение.

В този контекст, ВКБООН подчертава следните основни препоръки за председателствата на Съвета на ЕС през 2025 г:

Да приоритизират водещата си роля в прилагането на Пакта

Приоритетното изпълнение на Пакта за миграция и убежище през 2025 г. ще бъде от ключово значение за да се гарантира, че засиленото сътрудничество и по-ефективните процедури за убежище ще доведат до конкретни резултати възможно най-скоро.

Постигане на правилния баланс при предварителното прилагане на Пакта. В края на 2024 г. Европейската комисия предложи на гържавите членки (ДЧ) да приложат предварително преди юни 2026 г. определени елементи от Пакта на доброволна основа. Предварителното изпробване на конкретни мерки би могло да помогне на ДЧ да се справят с настоящите предизвикателства в националните си системи за убежище и прием, като същевременно на практика демонстрират ползите от по-ефективни и добре координирани процедури.

ВКБООН призовава председателствата да се противопоставят на избирателното предварително прилагане на ограничителни мерки по Пакта ако не са осигурени необходимите гаранции. Подобни гаранции включват стабилни - Независими национални механизми за наблюдение, безплатна правна помощ консултации в административния етап на процедурата, както и ефективни системи за бързо идентифициране и подкрепа на търсещите убежище със специфични уязвимости, осигурявайки достъп до специализирана грижа и услуги. За да се гарантира балансирано и ефективно изпълнение е от съществено значение ДЧ да осигурят допълнителни

ресурси и техническа подкрепа от Европейската комисия, EУАА (Агенция на Европейския съюз в областта на убежището), Frontex и други институции.

Инвестиции в ключови области. Чрез техническите работни групи на Съвета, като например работна група „Убежище“, председателствата имат възможността да постигнат значителен напредък в прилагането на Пакта. ВКБООН препоръчва председателствата да дадат приоритет на инвестициите в следните ключови области:

- *Приоритизиране на идентифицирането на уязвимости:* Председателствата трябва да ръководят усилията за гарантиране, че системите за убежище и прием са подготвени да идентифицират и отговарят на нуждите на уязвимите лица своевременно и точно. Това изисква добре обучен персонал и адекватно финансирани, специализирани услуги, адаптирани условия за прием, съобразени с потребностите на лица със специфични нужди, както и опростени процеси за уязвими лица – от скрининг и регистрация до предоставяне на убежище. Тези мерки са основополагащи за ефективни системи за убежище, позволявайки кандидатите да бъдат насочвани към подходящи процедури с необходимата подкрепа, подобрявайки точността на решенията и насърчавайки по-добри резултати в интеграцията. ВКБООН има готовност да предостави експертиза и информация от своята глобална дейност в подкрепа на тези усилия.
- *Инвестиции в алтернативи на задържането (АЗ):* Макар задържането на търсещи убежище, които влизат в ЕС по нерегламентиран начин, да може да бъде оправдано при определени и ограничени условия, и при наличие на подходящи процедурни гаранции, държавите членки трябва първо да докажат, че всички по-малко ограничителни алтернативи са били разгледани. Алтернативи на задържането, като - изисквания за редовно явяване пред властите, определено местоживееие, спонсорски програми, парични гаранции (достъпни за търсещите убежище) или предаване в залог на лични документи, могат да бъдат също толкова ефективни, по-евтини и да предлагат по-добра стойност за парите в сравнение със задържането.¹ ВКБООН насърчава председателствата, в сътрудничество с Агенцията на Европейския съюз в областта на убежището и други заинтересовани страни, да се застъпят за финансиране на алтернативи на задържане и да насърчават редовния обмен на добри практики. ВКБООН предлага технически съвети за подпомагане на планирането на ефективни алтернативи на задържане, съобразени с Пакта.
- *Насърчаване на навременна и висококачествена правна подкрепа:* Достъпът до качествено правно консултиране и помощ от самото начало на процедурите за убежище повишава справедливостта, подобрява спазването на изискванията, намалява обжалванията и спестява време и ресурси.² Председателствата трябва да се стремят към високи стандарти в правното консултиране, които надхвърлят предоставянето на информация, като същевременно запазват или

¹ ВКБООН, *Алтернативи на задържането в Обединеното кралство* (август 2023 г.), <https://www.unhcr.org/uk/media/alternatives-detention-united-kingdom>. Допълнителни примери са налични на адрес: ВКБООН, *Документ относно възможностите 2: Възможности за правителствата относно открит прием и алтернативи на задържането* (първа публикация през 2015 г., ревиизирана Версия през 2020 г.), www.refworld.org/policy/strategy/unhcr/2020/en/104606.

² ВКБООН, *Позиция относно правното представителство на лицата, търсещи убежище* (март 2017 г.), <https://www.unhcr.org/au/media/position-legal-representation-asylum-seekers>.

въвеждат по-високи стандарти от минимално заложените, установени от Регламента за процедурите за предоставяне на убежище (APR). Необходимо е адекватно финансиране, за да се осигури наличието на тези услуги. ВКБООН насърчава Председателствата да подкрепят сътрудничеството между държавите членки, ВКБООН и неправителствените организации, тъй като тези организации са от съществено значение за предоставянето на информацията относно процедурата за предоставяне на убежище, правното консултиране и помощ.

- *Насърчаване на стабилни независими национални механизми за наблюдение (ННМН):* ВКБООН призовава председателствата да дават приоритет на създаването и укрепването на стабилни, ННМН. Държавите членки трябва да бъдат насърчавани да въведат законодателни реформи, които осигуряват на ННМН неограничен достъп до лица и места, свързани с процедурите за убежище, особено в случаи на фактическо загържане. Разширяването на мандатите на ННМН, за да включват дейности по управление на границите, като наблюдение и проверка, е от съществено значение за решаване на въпросите, свързани със спазването на основните права, в най-ранните етапи. Такова разширение, както е позволено съгласно Пакта, би помогнало да се затворят пропуските в рамката за наблюдение и да се подобри закрилата на лицата преди да бъдат допуснати до официални процедури.

Агресиране на ситуации на инструментализация в съответствие с международното право и правото на ЕС. ВКБООН признава, че в някои случаи държавите членки се изправят пред значителни предизвикателства в опитите си да контролират своите граници, особено в ситуации на „инструментализация“. ВКБООН многократно осъжда използването на хора в движение като инструмент, което създава сериозни рискове и увеличава травмата и страданието.

ВКБООН отбелязва последната [комуникация](#) на Европейската комисия относно противодействието на хибридните заплахи от използването на миграцията като оръжие и укрепването на сигурността на външните граници на ЕС. ВКБООН призовава председателствата да подкрепят мерки, които в такива обстоятелства да постигнат правилния баланс между справянето със съображенията за сигурност и спазването на основните права. ВКБООН подчертава, че Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г. предоставя необходимата рамка, позволяваща на държавите да се справят със съображенията за сигурност, които могат да възникнат на техните граници. Ситуациите на инструментализация сами по себе си не оправдават връщането на никого в страна, където би бил подложен на тежки посегателства (с което се нарушава принципът *забрана за връщане*).

Държавите членки съответно трябва да бъдат насърчавани да инвестират в ефективни методи за обработка на молби за убежище в граничните райони, които да осигуряват достъп до процедурите за убежище, да идентифицират на ранен етап лица, които могат да представляват риск за сигурността, да обработват бързо явно неоснователни молби за международна закрила и да връщат тези, чиито молби са отхвърлени.³ В допълнение, държавите членки следва да бъдат насърчавани да използват механизмите, предвидени в Пакта за справяне с такива ситуации, както е

³ Допълнителни предложения относно реакциите на държавите в ситуации на инструментализация могат да бъдат намерени в: ВКБООН, „Правни съображения относно убежището и забраната за връщане в контекста на инструментализация“, (26 септември 2024 г.), <https://www.refworld.org/policy/legalguidance/unhcr/2024/en/148736>.

изложено в Регламента за справяне със ситуации на криза и форсмажорни обстоятелства.

Подход, основан на целия маршрут – Привеждане в действие

В изпълнението на външното измерение на Пакта за миграция и убежище, ВКБООН призовава председателствата да насърчат държавите членки да:

Обмислят подход, основан на целия маршрут. Въз основа на подхода, основан на маршрута, съвместните усилия с МОМ, ВКБООН и други заинтересовани страни са необходими за разработване, прилагане и укрепване на отговорите на смесените потоци, които ефективно подкрепят хората в движение. Решаването на миграционните предизвикателства на възможно най-ранен етап ще предотврати опасните пътувания и ще възпрепятства мрежите за трафик. ЕС трябва да разшири фокуса си от въгд непосредственото си съседство, като приеме балансирана стратегия, която включва по-силни партньорства със страните на произход, първо убежище и транзит. Комисията се насърчава активно да се ангажира с държавите-членки по тези въпроси, заедно с ВКБООН, МОМ и други заинтересовани участници.

Поставят - закрилата в основата на партньорствата за миграция. Докато ЕС преговаря за споразумения с трети страни по миграционните маршрути, тези споразумения трябва да включват принципи за правата на човека и механизми за наблюдение, като приоритет се дава на удовлетворяването на нуждите от закрила и помощ на хората в движение, включително бежанци и търсещи убежище. ВКБООН приветства новия Пакт за Средиземноморието под ръководството на Комисаря, отговарящ за Средиземноморието, като ключова възможност за насърчаване на стратегически партньорства в региона. Пактът и другите миграционни партньорства трябва да се фокусират върху създаването на условия за достъп на хората в движение до необходимите услуги и закрила, както и върху насърчаването на истинско споделяне на отговорността, например чрез разработване на пътища за безопасна и законна миграция.

Приоритизират безопасните пътувания. ЕС и държави членки трябва да работят съвместно с ВКБООН и МОМ за създаването на многофункционални центрове по миграционните маршрути. Тези центрове могат да осигурят жизненоважна подкрепа, закрила и основна информация за достъпа до убежище и рисковете от нерегламентирани движения, както и за наличните алтернативи на опасните пътувания, като същевременно увеличават достъпността на тези алтернативи. Тези алтернативи включват дългосрочни решения като допълнителни пътища, включително достъп до трудова заетост, събиране на семейства, както и връщане и реинтеграция.

Засилят борбата срещу трафика на хора. ЕС трябва да засили координираните усилия за борба с трафика на хора по миграционните маршрути. Председателствата трябва да насърчават силно трансгранично сътрудничество между правоприлагащите органи и по-тясно взаимодействие със страните на произход, транзит и дестинация. Приоритизирането на добре обезпечени, чувствителни към закрилата процедури на всички входни точки към Съюза трябва да осигури сигурност, като същевременно защитава основните права.

Многогодишна финансова рамка (МФР)

Ангажимент към многостранност и глобални ангажименти. На фона на нарастващата нестабилност, ЕС трябва да спазва своите многостранни и глобални ангажименти, включително тези от Срещата на върха на ООН за бъдещето през 2024 г. Председателствата трябва да поискат от Комисията и държавите членки да укрепят глобалното лидерство на ЕС чрез стабилна МФР, като приоритизират инвестициите в мир, устойчиво развитие и ресурси за реагиране на извънредни ситуации и нестабилен контекст.

Приоритизиране на справянето с принудителното разселване. ЕС трябва да продължи да поставя на преден план справянето с принудителното разселване в настоящите и бъдещите си финансови рамки. Председателствата трябва да осигурят силен ангажимент за справяне с основните причини и последици от принудителното разселване, защита на правата на разселените хора и подкрепа на трайни решения. Чрез справяне с принудителното разселване, ЕС може да намали конфликтите и нестабилността, допринасяйки за устойчиво развитие и мир.

Увеличаване на хуманитарното финансиране. Хуманитарните нужди нарастват, но финансирането изостава. ЕС трябва да продължи водещата си роля в тази област. В предстоящите обсъждания на МФР, председателствата трябва да се застъпят за увеличаване на бюджета за хуманитарна помощ, съгласно препоръките на Съвета от май 2023 г. ЕС често е принуден да използва други бюджетни линии за хуманитарно финансиране, което обикновено е свързано с продължителни процеси. Осигуряването на адекватни ресурси предварително ще повиши ефективността, ще укрепят глобалното лидерство на ЕС и ще гарантира навременен отговор на кризите.

Проследяване на разходите. Председателствата трябва да осигурят ясен и прозрачен отчет на разходите за миграция и принудително разселване, като подробно опишат целта от 10 процента по инструмента за развитие на ЕС. Тази прозрачност не само ще подпомогне ефективно приоритизиране на действията, но и ще изгради доверие сред заинтересованите страни. Чрез предоставяне на ясна информация за финансирането, ЕС може да подпомогне по-добро вземане на решения, стратегическо планиране и ефективно използване на ресурсите за справяне с неотложни глобални предизвикателства, като същевременно насърчава отчетността.

Подобряване на качеството на финансирането от ЕС. Гъвкавото финансиране трябва да стане стандартна практика, за да позволи на отговорните за това служители да достигат до нуждаещите се бързо и ефективно. Председателствата следва да насърчат Комисията да приложи заключенията на Съвета от май 2023 г. относно затварянето на хуманитарния финансов дефицит, които специално призовават за по-голяма гъвкавост във финансирането. Чрез гъвкаво финансиране ЕС ще може да реагира по-бързо на нови и непредвидени кризи, спасявайки животи и предоставяйки помощ там и когато тя е най-необходима.

Засегнати от конфликти и нестабилни ситуации

Демонстриране на силен политически ангажимент за справяне с уязвимостта, като го превърне във фокус на външната политика и международните партньорства на ЕС. ВКБООН признава усилията на ЕС за създаване на взаимноизгодни партньорства

чрез Глобалния портал, а председателствата трябва да насърчават балансиран и приобщаващ подход към развитието.

Приемане на последователен подход към нестабилните ситуации.

Председателствата трябва да гарантират, че ЕС дава приоритет на стратегии за справяне с нестабилните ситуации, като се фокусира върху основните причини за бедността и несигурността, които водят до разселване. Това изисква координация на политическите и финансовите усилия в целия ЕС и гържавите членки, както и интегриране на хуманитарни, развойни и мироопазващи инициативи за подкрепа на постигането на Целите за устойчиво развитие. Чрез бързи и координирани действия – от инвестиции в страните на произход и транзит, ЕС може да предложи устойчиви и икономически ефективни решения, които съответстват на неговите интереси и международни ангажименти, като подкрепя хората в движение и приемащите общности.

Приоритизиране на принудителното разселване в отговора на ЕС.

Конфликтите и нестабилността водят до разселване, като повечето бежанци и вътрешно разселени лица живеят в нестабилни райони. ЕС трябва да подкрепя интеграцията на разселените лица в националните системи, като насърчава включването, самостоятелността и икономическите възможности. Подкрепата на приемащите страни, укрепването на инициативи на общностно ниво и партньорството с актьори в развитието и частния сектор, включително чрез Глобалния портал, е от съществено значение за намаляване на зависимостта от краткосрочна помощ и за напредък в ангажиментите на ЕС към устойчивост, социална сплотеност и устойчиво развитие.

Преглед на концепцията за трета сигурна страна

С приближаването на прегледа на концепцията за трета сигурна страна през юни 2025 г., ВКБООН призовава следните ключови принципи да ръководят бъдещите нови подходи:

Гарантиране на ефективен и траен достъп до закрила. От съществено значение е гържавите да осигурят липсата на пречки, които биха възпрепятствали лицата да бъдат приети и да имат ефективен достъп до стандартите за човешки права и стандартите за отнасяне, съответстващи на Конвенцията от 1951 г. и нейния Протокол от 1967 г. в трета сигурна страна, в която се прехвърлят.⁴

Изискване за връзка. Изискването за наличие на връзка между търсещия убежище и трета сигурна страна не е задължително според международното право.⁵ Въпреки това, съществуването на такава връзка може да помогне за намаляване на риска от неправомерни действия след прехвърляне.⁶

⁴ ВКБООН, *Правни съображения относно достъпа до закрила и връзката между бежанеца и третата страна в контекста на връщане или прехвърляне в сигурни трети страни* (април 2018 г.), <https://www.refworld.org/policy/legalguidance/unhcr/2018/en/120729>.

⁵ Пак там.

⁶ Пак там.

Директива за улесняване

Закрила, а не криминализация: Докато преговорите по Директивата за улесняване продължават, е важно мигрантите, търсещите убежище, както и лицата, които извършват такива действия въз основа на семейни връзки или с цел предоставяне на хуманитарна помощ, да бъдат защитени от криминализиране. В тази връзка, ВКБООН призовава председателствата да подкрепят ключови изменения в предложението на Комисията. Това включва задължителна клауза за хуманитарно изключение, която да закриля тези, които помагат на мигрантите; по-ясна формулировка в член 3, който да уточнява намерението (например, финансова изгода), за да се избегне наказването на актове на солидарност; както и премахването на престъплението „публично подбудителство“ от Директивата, което би могло несправедливо да възпрепятства усилията за хуманитарна помощ. За по-подробна информация, моля, обърнете се към [Коментари на ВКБООН относно предложението на Европейската комисия за Директива за улесняване](#).

Украйна

Насърчаване на правната сигурност за бежанците. Докато отделни лица са решили да се върнат в Украйна, повечето бежанци казват, че в момента не могат заради продължаващия международен въоръжен конфликт.⁷ С оглед на нестабилната и непредсказуема ситуация в страната, председателствата трябва да работят с държавите членки, за да осигурят продължаваща безопасност и стабилност за бежанците, докато условията позволят безопасно, достойно и устойчиво завръщане. Удължаването на прилагането на Директивата за временна закрила след март 2026 г. – за една или повече години – е прагматичен подход за постигане на тази цел.

Осигуряването на достъп до алтернативни пътища за пребиваване в държавите членки, извън рамките на Временната закрила, може да бъде подходящо, при условие че на уязвимите групи са гарантира правна сигурност и всички лица разполагат с необходимата информация, за да вземат информирани решения относно наличните възможности. ВКБООН, въз основа на своя глобален опит, остава на разположение да подкрепя председателствата в проучването и разработването на стратегии за продължаваща закрила на украинските бежанци.

Подкрепено информирано вземане на решения. Лицата трябва да бъдат овластени да вземат информирани и доброволни решения дали да останат в ЕС или да се върнат в Украйна. Препоръчва се председателствата да улеснят достъпа до изчерпателна и актуална информация по този въпрос, използвайки платформи като [Ukraine is Home](#), за да подкрепят процеса на информирано вземане на решения. Освен това, председателствата трябва да си сътрудничат с държавите членки, за да позволят на бежанците да предприемат краткосрочни посещения в Украйна – за семейно събиране, проверка на имущество или поддържане на културни връзки – без да рискуват преждевременна загуба на правния си статут в ЕС. Изследванията показват, че такива връзки имат положително влияние върху решенията за дългосрочно завръщане.⁸

⁷ ВКБООН, Живот в очакване: Намерения и перспективи на бежанци, завърнали се бежанци и вътрешно разселени лица от Украйна – Обобщени резултати #6 (ноември 2024 г.), <https://data.unhcr.org/en/documents/details/112600>.

⁸ Пак там.

С оглед на продължаващите хуманитарни предизвикателства и динамичната ситуация в Украйна, ВКБООН призовава за предпазливост спрямо преждевременно връщане, което би могло да увеличи рисковете за закрила и да доведе до ново разселване. Особено внимание трябва да се обърне на най-уязвимите бежанци, като се гарантира, че те получават целенасочена подкрепа за справяне с предизвикателствата при осигуряване на храната си в приемащите общности.

Сирия

Без принудително връщане – осигуряване на достъп до процедури за убежище.

Сирия е на кръстопът с възможност да поеме по пътя към мира, което би позволило на нейния народ да започне да се завръща у дома. Въпреки това, страната продължава да се изправя пред множество предизвикателства, включително сериозна хуманитарна криза, високи нива на вътрешно разселване и широко разпространени разрушения и увреждания на домове и критична инфраструктура.

Според [Позицията на ВКБООН относно връщането в Сирия](#), настоящият момент не е подходящ за налагане на връщане в страната. Нито един гражданин или бивш обичаен жител на Сирия, включително палестинци, които преди са живели там, не трябва да бъде принудително връщан в която и да е част на страната в момента. ВКБООН продължава да призовава всички държави да позволят на цивилни, бягащи от Сирия, достъп до техните територии, да гарантират правото на търсене на убежище и да спазват принципа на забрана за връщане по всяко време. Освен това, ВКБООН призовава държавите, предоставящи убежище, да спрат издаването на отрицателни решения по молби за международна закрила от сирийски граждани или от лица без гражданство, които са били бивши обичайни жители на Сирия, с оглед на променящата се ситуация в страната. ВКБООН моли председателствата да подкрепят тези призови в рамките на ЕС.

Насърчаване на гъвкавостта при посещенията „отиди и виж“. Някои сирийски граждани започнаха доброволно да се завръщат в страната, за да се свържат с близките си и да разберат по-добре развиващата се ситуация от първа ръка. Както в много други случаи с бежанци, тези пътувания влияят върху вземането на дългосрочни решения за завръщане. ВКБООН призовава Председателството да насърчи държавите членки да проявят максимална гъвкавост по отношение на тези „посещения отиди и виж“ и да се въздържат от преждевременно отнемане на правния статут в резултат на това. Важно е бързо да се споделя информация с бежанците от Сирия, като бъдат информирани как могат да предприемат такива посещения, без да застрашават правния си статут в държавите членки, и какви мерки трябва да предприемат предварително (например, уведомяване на съответните органи за отсъствието им).

Презаселване и допълнителни пътища

Председателствата трябва да играят водеща роля в потвърждаването на ангажимента на ЕС за предоставяне на дългосрочни решения за най-уязвимите бежанци и за подкрепа на страните, които приемат голям брой разселени хора. Приемането на Пакта и Рамката за презаселване на Съюза предоставя важна възможност за разширяване на законовите пътища за закрила към ЕС и за:

Насърчаване на солидарността с програмите за презаселване. Презаселването е животоспасяващо за най-уязвимите бежанци в света, като над 2.9 милиона бежанци се

нуждаят от решение в трета страна. Държавите членки биват насърчавани да увеличат броя на местата за презаселване, достъпни за бежанци.

Инвестиране в устойчиви решения с увеличен капацитет за прием. ВКБООН призовава за увеличаване на инвестициите в капацитетите за прием и настаняване в държавите членки, за да се гарантира, че презаселените бежанци получават адекватен прием и подкрепа. В този контекст, председателствата могат да насърчават програми за спонсорство в общността, за да укрепят обществените системи за прием, като същевременно работят за намиране на дългосрочни решения за настаняване, насърчавайки по-включващ и устойчив подход към интеграцията на бежанците.

Разкриване на таланти на бежанците. Тъй като Европа е изправена пред демографски промени и нарастващ недостиг на работна ръка, бежанците представляват неизползван източник на таланти. С подходяща подкрепа и достъп до възможности, те могат да допринесат значително за работната сила на ЕС. Председателствата трябва да използват програми като Европейския пул за таланти и Партньорството за таланти. Държавите членки на ЕС се насърчават да направят своите миграционни системи по-гъвкави, за да осигурят по-голямо включване на бежанците, включително осигуряване на достъп до документи за пътуване.

Насърчаване на възможностите за семейно събиране: Твърде много бежанци в ЕС са изправени пред продължителна раздяла с членове на семейството си заради дълги и сложни процедури за събиране на семейството. ВКБООН призовава председателствата да се включат в усилията за застъпничество, насочени към по-гъвкав подход към процедурите за събиране на семейството в ЕС.⁹

Лица без гражданство

Към 2023 г., в Европейския съюз се смята, че живеят около 340 000 лица без гражданство или с неопределена националност.¹⁰ Заклученията на ЕС относно липсата на гражданство, приети от Съвета на ЕС през 2015 г., признават значението на идентифицирането на лицата без гражданство и укрепването на тяхната закрила. ЕС може да играе водеща роля в прекратяването на липсата на гражданство както в рамките на своите граници, така и извън тях.

Разработване на цялостна стратегия на ЕС и план за действие за създаване на ясни процедури за идентификация и закрила на лица без гражданство, подобряване на събирането на данни и осигуряване на последователно признаване на техните права във всички държави членки.

Засилване на превенцията и осигуряване на идентификацията и закрилата на лицата без гражданство в ЕС. Председателствата трябва да насърчат държавите членки, които все още не са го направили, да се присъединят към Конвенциите на ООН за статута на лицата без гражданство и да се включат в новия Глобална коалиция за прекратяване на липсата на гражданство ([Global Alliance to End Statelessness](#)). Те също така трябва да призоват държавите членки да укрепят своите правни рамки за

⁹ ВКБООН, *Препоръки на ВКБООН относно гъвкави подходи към процедурите за събиране на семейства в Европа* (февруари 2023 г.), <https://www.refworld.org/policy/legalguidance/unhcr/2023/en/96763>; ВКБООН, *Насоки на ВКБООН относно международните правни стандарти, свързани с обединението на семейството за бежанци и други ползватели на международна закрила* (декември 2024 г.), <https://www.refworld.org/policy/legalguidance/unhcr/2024/en/149243>.

¹⁰ Доклад за средносрочните тенденции на ВКБООН за 2024 г., 9 октомври 2024 г., наличен на [Приложения за глобални и средногодишни тенденции](#)

предотвратяване на липсата на гражданство сред децата и да създадат процедури за определяне на статут на лице без гражданство, за да се гарантира, че лицата без гражданство са идентифицирани, признати, защитени и могат да упражняват своите права.

Връщане на лица, търсещи убежище, чиито молби са отхвърлени

Връщането на лица, търсещи убежище, чиито молби са отхвърлени е важен елемент за поддържане на целостта на системата за убежище на ЕС. С предстоящото преработване на рамката за връщане на ЕС, ВКБООН призовава председателствата да дават приоритет на следните основни препоръки, за да се гарантира, че връщането е справедливо, ефективно и хуманно:

Приоритетно изпълнение на Пакта. Ефективните и устойчиви резултати започват със справедливи и ефективни процедури за предоставяне на убежище. За да се избегнат забавяния и натрупвания, е важно да се инвестира в качествени процеси, които дават резултати от самото начало. Най-същественото е, че Пактът предвижда ключови нововъведения за подпомагане на по-ефективно връщане, като взаимно признаване на решения за връщане и по-стриктни споразумения за обратно приемане (реадмисия) с трети страни. Сега е моментът да се осигури пълното прилагане на Пакта, включително по отношение на връщането.

Инвестиране в хуманно и достойно връщане. Председателствата трябва да насочват държавите членки към полагане на сериозни усилия за осъществяване на връщане, като се дава приоритет на доброволното връщане, когато е възможно. Тези усилия трябва да включват инвестиции в програми за асистирано доброволно връщане (АДВ) и реинтеграция. АДВ е доказано ефективно и икономично решение, което предлага по-устойчив подход в сравнение с принудителното връщане. АДВ трябва да бъде достъпно на всеки етап от процедурата за предоставяне на убежище без излишен натиск. АДВ трябва да бъде съпроводено с подходящо ниво на финансова и друга подкрепа за реинтеграция, както на индивидуално, така и на общностно ниво.

В случаите, когато незабавното връщане в страната на произход не е възможно, могат да се обмислят възможности за Центрове за връщане в трети страни, при условие че те отговарят на стандартите за основни права, за да осигурят безопасно и достойно връщане. Съпроводени от подходящи мерки за реинтеграция, тези центрове могат да допринесат за устойчивостта на връщанията.

Уповаване на точни данни. Точните данни са от съществено значение за ефективни политики за връщане. Данните на ниво ЕС трябва ясно да разграничават връщанията на търсещи убежище с отхвърлени молби и нередовни мигранти, които не са в системата за убежище, включително граждани на ЕС. За да се вземат информирани решения, основани на доказателства, председателствата трябва да се застъпват за по-добро събиране на данни. Това трябва да включва анализ на разходите и ползите и задълбочена оценка на въздействието на новите мерки, като се гарантира, че политиките на ЕС се ръководят от надеждни и точни данни.